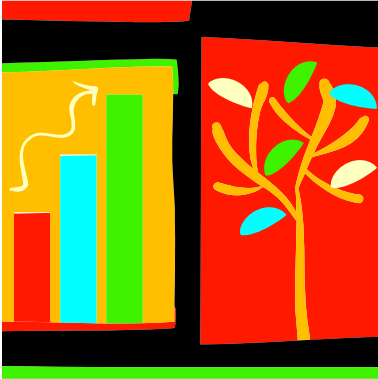

Nguyễn Duy Chính

Sống đẹp

Tôi có một ông bác họ, mất sớm khi tôi vừa bước chân lên trung học. Ngoài căn nhà đơn sơ, bác tôi để lại một tủ sách nhỏ, trong đó có một số thuộc loại Học làm người. Thế hệ của tôi nếu có được một lớp người biết suy nghĩ thì phải nói chính là vì chịu ảnh hưởng khá nhiều của những tác phẩm giáo dục âm thầm này.

Từ tủ sách đó tôi biết tới tên Nguyễn Hiến Lê qua ba tác phẩm – Đặc nhân tâm (1951), Quảng gánh lo đi mà vui sống (1955) và Luyện văn (1953). Hai cuốn đầu ông dịch từ sách của Dale Carnegie còn quyển Luyện văn là do ông soạn. Sách của Nguyễn Hiến Lê được cái giản dị và dễ hiểu, không quá khúc mắc cho những trẻ em mới lớn, tuy không phải để cho thiếu nhi nhưng tôi đọc vẫn thu thập được ít nhiều. Nếu không qua cái gia tài của bác tôi thì có lẽ cũng phải mất một thời gian lâu tôi mới tìm đến vì tuổi trẻ bao giờ cũng đi vào tiểu thuyết, thơ văn, truyện tranh, dã sử ... trước khi tìm đọc những loại sách thuộc loại khô khan này. Cái tên Nguyễn Hiến Lê cũng vì thế đối với tôi là một dấu hiệu để sau này hướng dẫn tôi trong việc đọc sách. Sống đẹp (1964) xuất bản sau khi bác tôi mất. Sống đẹp cũng không phải là một tác phẩm của Nguyễn Hiến Lê, ông chỉ dịch tác phẩm The importance

of living của Lâm Ngữ Đường. Ông cũng không dịch hết mà chỉ dịch những phần đáng chú ý nhất và nếu tôi không lầm, ông cũng không có bản chính tiếng Anh mà phải dịch qua một bản dịch tiếng Pháp.

Lẽ dĩ nhiên, như bất cứ một tác phẩm nào, *Sống đẹp* cũng chứa đựng cái nhìn chủ quan, và đây là cái nhìn của một học giả Trung Hoa đối với văn hóa của mình nên không khỏi có những điểm quá lớn. Tuy nhiên nó cũng làm đẹp cho đời sống rất nhiều, và chính vì thế tôi nhìn được Trung Hoa một cách bao quát, những khái niệm sơ khởi để từ đó lần ra một vài đầu mối về cách sống của một dân tộc có ảnh hưởng đến mình trên mọi phương diện, nhất là quan niệm nhân sinh lúc nào cũng nhẹ nhàng và nhiều lần hỗ trợ tinh thần tôi qua được những khốn khó ngặt nghèo.

Cái quan niệm đạt quan đó chính là cốt tủy của đời sống Đông phương mà triết học Lão – Trang luôn luôn bàng bạc như ẩn như hiện trong mỗi hành vi và từng giây từng phút. Trong *Sống đẹp*, điều đáng để ý nhất là sự thưởng ngoạn trọn vẹn những chi tiết nhỏ bé của cảnh vật chung quanh và cái tế vi của đời sống. Đời sống không phải chỉ là những chuỗi dài khổ hạnh để phải luôn luôn chạy theo cái đòi hỏi ở bên ngoài, trái lại chính là cái làm thế nào để thành toàn và viên mãn tự bên trong. Cái vui tự bên trong ấy chính là chân lý của đời sống mà Lâm Ngữ Đường đã nêu lên. Ông không nói về cái thế giới sắp tới, cũng không nói về cái tiền kiếp đã qua, mà ông nhấn mạnh đến cái “vị tri sinh, an tri tử” (sự sống còn chưa biết nói gì đến sự chết) của người Trung Hoa đạt quan. Tâm hồn phóng khoáng đầy Lão Trang kia mới đích thực đưa chúng ta đến hạnh phúc.

Mặc dù Nguyễn Hiến Lê không phải là tác giả, ông đã giới thiệu nó và xuyên qua tác phẩm người ta thấy rằng người dịch đã đồng ý với tác giả về những quan điểm sống và đây là những khái niệm phổ biến chứ không phải của riêng một dân tộc nào. Chỉ với ba tác phẩm, dù là những người không

theo hẳn một tôn giáo, người ta vẫn có thể sống và thực hành những căn bản nhân sinh của Khổng – Phật – Chúa – Lão một cách tự nhiên. Nói cho cùng, trên một mức độ nào đó con người không còn phân biệt được tôn giáo và triết học nhân sinh. Con người và cách hành xử không còn tách rời.

Cái khéo léo là Nguyễn Hiến Lê đã giới thiệu với chúng ta một lối sống, với quan niệm rất con người và nếu tổng hợp những cái nhỏ nhỏ trong Sống đẹp với Đắc nhân tâm và Quảng gánh lo đi người ta thấy mình quân bình hơn, không Tây quá mà cũng không cổ hủ.

Đắc nhân tâm dạy con người quy tắc “đừng làm cho người khác những gì mình không muốn người ta làm cho mình” còn Quảng gánh lo đi thì cho ta thấy rằng cái hiện tại mới thật là đích thực, cái ân sủng ta có hôm nay của “một ngày dùng đủ” mà đừng quá lo về những chuyện đâu đâu. Thế nhưng phải đến Sống đẹp, con người mới tìm được viễn đích cuộc đời là phải biết “thường thức những gì gần gũi nhất, bé nhỏ nhất trong từng giây từng phút”.

Ba tác phẩm giống như ba chân của một cái đỉnh, hỗ trợ chứ không mâu thuẫn nhau, đem lại một sự quân bình cho con người, một món ăn tổng hợp với một chút thoang thoảng Phật giáo, một chút đậm đà Thiên Chúa giáo, một chút tiết điệu Khổng giáo trong tô nước dùng Lão giáo. Những nguyên tắc đó quyện chặt với nhau mà dù Đông hay Tây, Phật hay Chúa, Khổng hay Lão cũng đều có thể coi là của mình.

Có lẽ đó cũng là một trong những chủ đích của Nguyễn Hiến Lê muốn cho thanh niên - thế hệ chúng tôi cách đây 40 năm - giữ gìn được cái êm ả của tâm hồn trong nhịp sống tranh đua, nhiều bất trắc nhưng cũng không vì sự vô định của tương lai mà bỏ qua những nỗ lực vươn lên. Những nguyên tắc ấy tôi vẫn tìm thấy trong mọi tình huống, và hình như lúc nào cũng bàng bạc trong mỗi hơi thở, trong từng sát na.[*]

NGUYỄN DUY CHÍNH

Tháng 01-2003

[*] Sát na (ksana): thuật ngữ nhà Phật, chỉ một khoảnh khắc thời gian rất nhỏ, vụt qua rất mau. Chẳng hạn ngay khi ta vừa thoát có một ý tưởng, thì liền lúc ấy đã có 90 cái sát na trôi qua! [BT]

Nguồn: hanosoft.com

Được bạn: đưa lên

vào ngày: 15 tháng 4 năm 2004